

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

De discuſſione conſcientiæ bis quotidie facienda. Cap. 11.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

gant) & aut gemitu, aut tuncione pectoris, aut breui precatiuncula, aut aliis modis, quos non oportet scribere, & feruor spiritus, ac desiderium proficendi facile aduertit, tuam negligentiam castiget. Sic iridebis aduersarios tuos, qui te ad casum impulerunt, dicisque ad eos: Auertantur retrorsum, & erubescant, qui volunt mihi mala. Auertantur statim erubescant, qui dicunt mihi euge, euge.] Qui si latati sunt in calu tuo, & manibus præ exultatione plausserunt, in resurrectione tua, qua à culpa surgis, tristabuntur. Dicentque, suam ignominiam præuidentes, quia illos per conceptum nouum feruorem pessundabis, quod dixerunt Philistæi: Venit Deus in castra, & pugnat pro isto, quem antea prostrauimus. Væ nobis: non enim fuit tanta exultatio heri & nudistertius: Væ nobis.] Tu verò è contrario lataberis, quia per compunctionem & deiectionem tui, manus venatorum statim effugisti, & ex causa ad maiorem circumspectionem maiorque peccati odium euolasti.

Erure etiam sicut auis de manu aucupis. Auis manum aucupis aut laqueum effugiens, in sublime volat, ne in manus alterius hostis aut in alium laqueum cadat. Quo alia qualitas huius solitudinis in emendatione nostra collocanda ostensa est, ut scilicet ita de hoc speciali defectu nos emendare curemus, ut tamen per negligentiam in alia vitia non cadamus. Hæc enim cura licentiam in hac speciali materia delinquendi comprimens, eo ipso quod voluntatem frænât, & appetitum cohibet, facile se ad alios defectus vitandos extendit. Sit ergo nostra cura ad vitandam hanc culpam specialem maior, sed non sit ad vitandas alias remissa & segnis, ut cum sancto Dauide cantare possimus: Ad omnia mandata tua dirigebar: omnem viam iniquitatis odio habui.] Ille namque omnem viam iniquitatis derestatur, cuius mens, nec hac culpa, quam specialiter vitare vult, nec aliis (quantum potest) inficitur.

Psal. 118.
128.

Ambr. ad
Psal. 118.
serm. 16.

Quam doctrinam luculenter tractat Ambrosius in eundem locum, dicens: Nisi omnem viam iniquitatis oderis, non potes in omnibus præceptis Dei corrigi. Potest enim fieri, ut aliquis se temperet à crudelitatis horrore: lubrico tamen deceptus amore meretricis, & seminis incontinentiæ iuuenilis ingressus, impressum semel non queat reuocare vestigium. Multos enim vitia blandiora decipiunt, è contra auertit à se plurimos tristis & nimium seuera crudelitas. Sed inuentus ad amorem liberior, ad lapsum incautior, ad infirmitatem fragilior, ad correctionem durior est. Alius se restrinxit à luxu, sed auaritiæ cupiditate raptatur. Plerumque enim peccata huiusmodi sunt, ut si alterum declines, incurras alterum: & naturæ usus adiuuat infirmitatem. Odus tu luxuriam quasi frugi, sed frugalitatis studio habendi cupiditas frequenter itreperit. Auaritiæ ipsi rapina est subdita. Et quanto tolerabilius est, propria profundere, quam aliena diripere? Sunt, qui metuentes, aliquid proprio minuere de censu, etiam in opibus sumptum negent, & misericordiam detrimentum putent. Sunt, qui degenerem vitantes ignobilitatem, stambo secularis ambitionis agitentur, & sicut quassatæ arundines, huc atque illuc ferantur incerti. Sunt etiam, qui dum maiorum suorum statum sequuntur, veluti digna conuersatione contenti, ne errores quidem patrios existiment declinandos, ut fide murandam perfidiam non arbitrentur, cum in melius mutare propositum non leuitas, sed virtus, nec culpa, sed gratia sit. Alius Circensibus ludis, atque theatralibus sollicitatus voluptatibus, aut cæteris vanitatibus occupatus,

A Ecclesiam non frequentat, alium turis quæta delectant, eaque causa ad Ecclesiam rarus accessus est. Itaque diuerso vsu in eundem deuotionis errorem uterque concurrit. Sed qui omnem viam iniquitatis odit, ad vniuersa corrigitur & emendatur. Itaque ille, Cuius verba, si ad alia vitia aliosque defectus minores applicentur, videbimus, illum curam istam particularis examinis descripsisse, qua ita vnum vitium timemus, ut tamen alia fugere non oblitiscamur. Hieronymus autem se dedit in huius rei manifestum exemplum. Nam de seipso ait, quod ita elationem præcipue fugiebat, ut tamen omnia alia vitia solite declinaret. Eius verba sunt: Quamuis mihi multorum sum conscius peccatorum, & quotidie in oratione flexis genibus loquar. Delicta iuuentutis meæ & ignorantias meas ne memineris; tamen sciens scriptum esse ab Apostolo: Ne inflatus superbia incidat in iudicium diaboli. Et in alio loco scriptum: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam; nihil ita à pueritia conatus sum vitare, quam tumentem animum & ceruicem erectam, Dei contra se odium prouocantem. Noui enim magistrum, & Dominum, & Deum meum in carnis humilitate dixisse: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.] Et antè per os David cecinisse: Memento, Domine, David, & omnis mansuetudinis eius. Et in alio loco legimus: Ante gloriam humiliabitur cor viti, & ante ruinam eleuatur.] Ecce ergo curam & sollicitudinem, qua in via spiritus progrediendum est. Si enim ut vnum defectum fugias, vnamque virtutem acquiras, te ipsum & omnia diligenter circumspectas: si occasiones deficiendi pertimescas, si caeste adiutorium ad mentis tutamen implores; si attentus sis in omnibus, ne tuum propositum frangas: si lapsus, statim aduertis, & per internam compunctionem & propositi inuolutionem assurgis; si tandem ita te ipsum in hoc particulari emendas, ut aliis defectibus habenas non laxas, sed te quantum poteris, ab omni lapsu contineas, iam solite curam adhibuisti, qua sine vlla dubitatione breui tempore, multum proficies. Quia sicut à gratia Dei hæc diligens cura emendationis prouenit; ita ab ea fructus, quem cupimus, nempe magnus, & breui tempore adeptus, profectus mentis proueniet.

Hieron.
epist. 32.
ad Abi-
gaum.

D De discussione conscientie, bis quotidie facienda.

CAPVT XI.

 HRISTVS, Saluator noster, qui nunc nos ad vitam spiritualem vocat, ad emendationem inuitat, & ad sancta proposita facienda per suam gratiam, cor nostrum inflectit, in fine vitæ cuiusque rationem exacturus, & actiones ac cogitationes discussurus adueniet. Ideo Petrus de illo ait: Quia ipse est, qui constitutus est à Deo iudex viuorum & mortuorum, id est, ut interpretatus est Augustinus, iustorum & iniquorum. Et hiemet iudex de seipso testatus est: Veruntamen dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, id est, cum tanta maiestate, ut cum in melioribus Dei bonis locatum agnoscat, & venientem in nubibus caeli.] Et per Sophoniam: Et erit in tempore illo, scruator Ierusalem in lucernis.] Non tantum Sodomam, sed & Ierosolymam scrutabitur in lucernis.

Mat. 10.
42.
Aug. in
Enchirid.
c. 51.
Mat. 26.
64.

Sophon. 1.
12.

quia

quia non tantum opera iniquorum damnabit, sed & iustorum actiones expendet, vt puniat, & reprehendat quicquid in illis minus rectum, & minus purum inuenit. Immo & his precipue admouebuntur lucernae, vt hac similitudine diuini iudicij erga illos subtilitas exprimat, quia exquisitori, & minutori scrutinio occultiores defectus indigebunt. Puto, hoc loco, Prophetam, inquit Bernardus, Hierusalem nomine designasse illos qui in hoc saeculo vitam ducunt religiosam, mores supernae illius Hierusalem conuersione honesta & ordinata pro viribus imitantes, & non veluti hi, qui de Babylone sunt, vitam in perturbatione vitiorum scelerumque confusione vastantes. Denique illorum peccata manifesta sunt praecedentia ad iudicium, & non egent scrutinio sed supplicio. Mea autem (qui videor monachus & Hierosolymita) peccata certe occulta sunt, nomine & habitu monachi adumbrata. Et ideo necesse erit, subtili ea inuestigare discussione, & quasi admotis lucernis de tenebris in lucem prodi.] Sic ille. Illos autem Dominus examinabit, qui seipso non examinauerint: illos iudicabit, qui seipso non iudicauerint, & qui non in semetipsis mala admitta punierint. Quare operapretium est, vt nos ipsos scrutemur, & pro culpis castigemur, vt districtissimi iudicis sententiam fugiamus. Ac proinde merito sibi consulens idem sanctus Pater Bernardus, addit: Iudicabo proinde mala mea, iudicabo & bona. Mala melioribus curabo corrigere actibus, diluere lacrymis, punire iciniis, caeterisque sanctae laboribus disciplinae. In bonis de me humiliter sentiam, & iuxta praecceptum Domini, seruum me inutilem reputabo, qui quod facere debui, tantum feci. Dabo operam, nec lilia pro granis, nec paleas cum granis offerre. Scrutabor ergo vias meas & studia mea, quod is qui scrutaturus est Hierusalem in lucernis, nil in scrutatum in me siue indiscussum intueniat. Neque enim iudicaturus est bis in id ipsum. Quis mihi det ita ad liquidum prosequi, & persequi vniuersa delicta mea, vt in nullo oporteat vereri oculos capere, in nullo ad lumen contingat erubescere lucernarum.] Hae Bernardus. Nos igitur, qui iam per speciale emendationis propositum, quasi specialem quandam legem nobis indiximus, & per curam assiduam ad statutum tempus custodiuimus, discutiamus, & iudicemus nos ipsos, ne a Domino iudicemur. Aut potius ipse, qui postmodum in folio districtissimae aequitatis homines iudicabit, nos nunc in abdito suae misericordiae iudicet. Homo veniat ante illum, in intimo cordis sui tanquam reus, & conscientia propria accusatrix assistat; & sic hoc iudicium transigatur, vt Deus ob suas miserationes erga hominem gloriosus appareat, & homo non in furore, immo neque in ira, sed in misericordia correptus, de caetero magis cautus & magis emendatus existat. Quo pacto haec discussio & examinatio fieri debeat, quae tertia pars est particularis examinis, dicendum est nunc, vt in ea pro his quae gessimus, Deum laudemus, & nos ipsos castigemus, & ex ipsa optatum fructum decerpamus.

Discussio haec conscientiae, qua inquiramus an propositum illud, mane conceptum, emendandi specialem defectum, vel exercendi particularem virtutem, custodierimus, bis quotidie fiat, semel ante vel post prandium, & semel ante cubitum. His enim duobus temporibus conscientia generaliter de omnibus examinanda est (vt postea dicemus) vnde aequum est, vt eisdem temporibus interuallis, de singulari illo proposito custodito vel non custodito, a viro iusto

Bern. ser.
55. in
Cant.

Hoc eod.
lib. 5. p. c.

A discutatur. Examini meridiani meminit Bonauentura, sic scribens: Cum pulsatur campanella ad mentem, vel ad condendum, stes in silentio, & examina te ipsum, quomodo in oratione, vel lectione, vel in seruitiis laborasti, vt preparatas eleemosynas possis secuta conscientia manducare: nam peccatores ibi eleemosynas largiuntur, non vt loquaris de partibus vel de guerris, vel maneat ociosus, sed vt pro eis incessanter ad Dominum fundas preces: quod si te inuenieris ociosum stes, aut dixisse illicita, timeas cum dolore cordis, sciens quod de eleemosynis acceptis oportebit te reddere rationem villicationis tuae; & vsque ad secundam pulsationem, cogita supradicta, semper pro benefactoribus exorando. Vesperini vero mentionem fecit Dorotheus, qui haec ait: Affirmauerunt Patres communi sententia, possidere eum timorem Dei, qui mortis crebro & gehennae reminiscitur, qui que vesperae a seipso rationem exigit, quemadmodum die ambulauerit; mane similiter quo pacto noctem transegerit.] Nec frequentior, quam par est, aut nimia videatur, haec duplex in qualibet die conscientiae discussio, quia sancti, qui oculos mentis habent diuina luce perfusus, non bis in die, sed qualibet hora in seipsis, quod examinent, & corrigant; quod emendent, & reprehendant, inueniunt. Beatus certe Pater Noster Ignatius, vt auctor eius vitae testatur, singulis horis seipsum colligebat, & quid cogitasset, quid egisset, quid omisisset, examinabat. Quod documentum esse Petri Apostoli, scribit Clemens Papa in illis verbis: Instruebat, actus suae vitae omni hora custodire, & in omni loco Deum respicere, & caetera. Et Cassianus appositissimo simili, quid sancti tam frequenter in seipsis emendent, exponit, cuius sententiam notatu dignissimam non grauabor in medium afferre. Ille sic ait: Velut si in aliquam magnam domum, multis instrumentis, vasculis, sarcinis impeditam, vnum integra visuum acie perspiciamus; alterum, cui oculorum lumen obtuderit lippitudo, pariter ponamus ingressos, nonne cum ille, cui ad videnda omnia hebes obstitit obtutus, nihil illic aliud esse aestimet, nisi armaria, lectos, scamna, praesepia, & quicquid non tam oculis speculantis, quam manibus palpantis occurrerit; & contra hic, qui clarissimo luminum sydere etiam occulta rimatus est, multa illic minutissima, & quae vix possint etiam numero comprehendi, inesse pronunciet, quae si aliquando in vnum cumulum congregentur, paucorum, quae ille palpauerat, magnitudinem numerositate compensent, aut etiam fortasse transcendant? Ita igitur sancti, atque vt ita dicam, ridentes, quibus summum perfectionis est studium, etiam illa, quod velut tenebrosus animi nostri non intuetur aspectus, in semetipsis sagaciter deprehendunt, acerrimeque condemnant, vsque adeo, vt qui, sicut nostra videtur incuriae, ne tenuis quidem peccati nauo candorem conscientiae fuscauerunt, multis sibi maculis videantur aspersi, si, non dicam vanae cogitationis improbitas, in atria mentis irreperit, sed vel psalmi, qui dicendus est, recordatio orationis tempore intentionem supplicantis auerterit.] Hae Cassianus. Cum ergo sancti viri tam magnam lucem diuinitus immisam habeant, & tam lynceis oculis suam imbecillitatem expendant, non mirum, si bis quotidie in se multa corrigenda peruideant. Quod si in caeteris rebus necessaria est haec frequens & exquisita discussio, quanto magis in ea, quam maiori diligentia, aut repellendam a nobis, si mala sit, aut si bona, suscipiendam arripimus? Certè pictor imaginem Christi, aut alicuius sancti in ta-

Bona. in
reg. no.
417.

Dorothei
doctrina.
4.

Clemens
epist. 1.

Cassian.
col. 25. c.
7.

bella delineans, millies eam inspicit, & nunc ex hac, nunc ex illa parte perlustrat: iam quadam expungit, iam quadam abradit, iam lineas aliter ducit, iam illustriouibus coloribus tingit, & vix tandem post multam & frequentem inspectionem, aliquid elaborat, quod suo desiderio satisfaciatur. Et nos cum particulari examine humilitatem, aut obedientiam, aut aliam quampiam virtutem addiscimus, eandem virtutem in tabella cordis nostri effigiare curamus. Quare multum erit, si saltem bis in die nostrum opus inspiciamus, & an bene an male succedat, examinemus.

Quis autem modus in hac discussione tenendus? Hunc quisque ex his, quæ nunc dicemus, intelligit. Nam primo, quoniam cognitio propria, donum Dei est, ille, qui seipsum examinat, gratiam à Deo humiliter petat, qua sciat conscientiam recessus executere, cogitationes, desideria, verba, & actiones expendere, & quod à se peccatum fuerit, agnoscere, & emendare. Hæc sanè cognitio magis ex humili oratione, qua aperiantur oculi nostri, quam ex longa aut subtili investigatione dependet. Vnde Gregorius, cum illud Iob: Mittebat ad filios suos, & sanctificabat illos: mysticè interpretatus esset, de discussione propriarum actionum, qua quis seipsum inspicit, ne bona aestimet, quæ mala sunt; aut ne bona sufficientia putet, si perfecta non sunt; hæc addit: Sed hos virtutum sensus, melius preces quam discussiones inueniunt; nam ea, quæ perferuntur in nobismetipsis plenius nitimur, sæpe verius orando, quam inuestigando penetramus. Cum enim mens per quandam compunctionis machinam ad alta suscollitur, omne quod ei de seipsa occurrerit, sub seipsa diiudicando certius contempletur.] Hæc ille.

Postulata gratia, singulas diei horas ab ea qua è lecto surrexit, vel ab hora præcedentis examinis vsque ad horam præsentem, non minus breuiter, quam attentè percurtat; videaturque an propositum suum custodierit, defectumque vitauerit, necnon & virtutem exercuerit: an potius è contrà in aliquo à suo statuto defecerit, virtutisque actiones eliciendas omiserit. Si nullum defectum vel commissionis vel omissionis admiserit, id haudquaquam sibi tribuat, sed Deum illius doni auctorem agnoscat, pro eo ex animo gratias agat, & gratiam aliam ad perseverandum exposcat: Disce, inquit Bernardus, in referendo gratiam, non esse tardus aut segnis; disce ad singula dona gratias agere. Diligenter considera, quæ tibi apponuntur, vt nulla videlicet dona Dei debita gratiarum actione frustrentur, non grandia, non mediocria, non pusilla. Denique iubemur colligere fragmenta, ne pereant, id est, nec minima beneficia obliuisci. Nunquid non perit, quod donatur ingrato?] Et si manè gratia fuit, à proposito non excidere, etiam gratia erit vesperti in eo perseverare. Humiliter ergo cuique de seipso sentiendum est, & quanto magis se custodierit, enixius gratia ab omnium conditore poscenda, qua possit in cæpto persistere. Si autem inspector sui in aliquo aduersum propositum, vel per commissionem, vel per omissionem se fecisse deprehenderit, de casu suo doleat, & de tanta imbecillitate, ac de non seruata fidelitate humiliter erubescat. Pudeat illum, quia tam citò à bona voluntate defecit, & multo magis, si non iam ex infirmitate, sed ex inuerecundia & oscitantia deliquit. Odio habeat defectum aut casum suum, licet leuem, quo se instabilem & Deo minus reuerentem demonstrauit. Mercator, qui aliquam opum suarum iacturam fecit, tanto magis tristatur

A] & dolet, quanto maior est illi habendi cupiditas. Si verò te perfectionis sollicitat desiderium, cur non ex hoc casu tristaberis, quo in culpam aliquam incurristi, Domino displicuisti, & profectus aliquem gradum, quem lucrari poteras, dilapidasti? Hæc culpa detestatio istæque dolor, non aliter quam lima quadam, nostra superflua terit, & sicut aqua munda nos abluir, & quasi collyrium, oculos mentis ad cognoscendos occultiores defectus, magis perspicaces reddit. Quod profectò Gregorius docet, & simul pulcherrimis verbis, quomodo quis seipsum reperiendè & discutere debeat, exprimit. Scribens enim in illud Iob: Confabulabor cum amaritudine animæ meæ: sic ait: Pauore diuini iudicij afflictus, dum quadam malè gesta plangimus, ipsa vi nostræ amaritudinis ad discutendos nos vigilantius excitati, alia in nobis etiam, quæ amplius defleamus, inuenimus. Nam sæpe quod torpentes latuit, flentibus subtilius innotescit, & afflictæ mens certius inuenit malum, quod fecerat, & nesciebat, & cique tixa sua verius aperit, quantum à veritatis pace deuauit, quæ reatum suum, cuius securus non meminit, tunc in se commota deprehendit. Succrescens quippe amaritudo penitentiam, verecundanti cordi importunè ingerit illicita, quæ commisit, dictum contra hæc iudicem ostendit, suppliciorum minas inuenit, pauore animam ferit, pudore confundit, motus illicitos increpat, quietem noxiæ securitatis turbat, quæ ei conditor bona contulit, quæ ipse bonis illius mala respondit, enumerat, quod mirè ab eo conditus, quod gratuito nutritus, quod rationis substantia in conditione ditatus est, quod conditoris gratia vocatus, quod sequi ipse & vocatus noluit, quod vocantis misericordia nec sordum hunc renitentemque despersit, quod illuminatus donis, quod sua sponte prauis actibus, etiam post dona, cæcatus est, quod à caritatis suæ erroribus paternæ sollicitudinis flagellis expiatus, quod à flagellorum doloribus ad salutis gaudia misericordiæ medicamèto reductus est, quod quibusdam culpis, etiam non grauibus, subditus, peccare tamen, & inter flagella, non desinit, quod peccatorem suum superna gratia nec contempta dereliquit. Cum igitur afflictam mentem modo per replicationem donorum Dei, modo per improperia actionis suæ tanta seueritate increpat, habet in corde iustorum amaritudo animæ linguam suam, quæ tanto eis subtilius loquitur, quanto & interiorius auditur. Vnde & nequaquam dicitur: Fabulabor in amaritudine animæ meæ, sed confabulabor cum amaritudine animæ meæ, quia vis doloris, quæ peccata singula reputans, torpentem animum ad lamenta excitat, quasi ad eum verba confabulationis format, in quibus semetipsum correctus inueniat, & ad sui iam custodiam sollicitior exurgat.] Hactenus Gregorius. Et quidem dum ita nos Deo comparamus, & beneficia eius cum nostris culpis conferimus, illiusque erga nos curam, & beneuolentiam, nostramque erga illum obliuionem, & ingratitude nem recogitamus, vehemens dolor malè gestorum suscitatur, & homo rubore suffusus, salutari penitentia mordetur. Sic ergo amator perfectionis de admissis aduersus suum propositum doleat, sic seipsum increpet, & opprobriis ac contumeliis in seipsum assurgat, tempusque examinationi concessum, non tam in recordatione defectuum, qui facile de tam breui tempore, ac est à manè vsque ad meridiem, ad memoriam veniunt, quam in affectibus doloris & compunctionis impendat.

Post hanc negligentiam derestationem doloremque conceptum, veniam suorum delictorum humi-

Iob. 7. 10.
Gregor. 8.
mor. c. 11.

Iob. 1. 5.
Gregor. 1.
mor. c. 18.

Bern. ser.
51. in
Cant.

Ruth. 3. 4.

Ibid. n. 14.

Climac.
grad. 4. de
obediencia.

Iof. p. 5. f.

liter petat. Dicat Domino illud, quod Ruth dixit ad Booz: *Expande pallium tuum super famulam tuam, quia propinquus es.* Tu Domine, qui cum sis Deus meus, per assumptionem carnis, factus es propinquus meus, miserere afflictæ animæ meæ, quæ iam dolet & gemit, & flet, quia tuam benignitatem offendit. Dele per misericordiam tuam maculas eius, & quod per infirmitatem carnis, quam gestat, imprudenter admisit, clementer absterge. Dormiat ad pedes huius propinqui sui vsque ad noctis abscellum: Id est, in dolore, & gemitu, & oratione perseueret, quousque conscientiam pacatam, & ex visitatione Domini aliquantulum exhilaratam sentiat, & non ineptè de obtenta venia presumat. Post hanc orationem ac gemitum, propositum renouet, & vsque ad tempus sequentis examinis, culpa in hac speciali materia se vacaturum proponat. Vtilissimum erit ad vsum, quem statim dicemus, libellum paratum habere, in quo quisque defectus suos lineis aut numeris notet. Ad quod faciendum, & reuerenter suscipiendum, illius magni præceptoris vitæ spiritualis, scilicet Beati Patris nostri Ignatii, sufficiat auctoritas. Ipse enim senex, ac grandævus, & tantis donis à Deo cumulatus, tantæque sanctitate vestitus, hunc libellum, in quo suos defectus annotabat exiguos, virtutibus nostris puriores, moriens quasi in testamento reliquit. Ad cuius caput ab iis est, qui ei decumbenti assistebant, inuentus, ut viri spirituales discant, quanto fervore, quantæque cura sit animæ emendatio exquirenda, quanta simplicitate tractanda. Nec deest nobis in hac re minutula aliquod antiquitatis exemplum. Hæc enim apud Climacum legimus: Eum verò, qui parandæ fratribus refectioni præerat, cum curiosius inquirerem, hoc facere animaduerti. Ad cuius latus cum appensum cingulo breuem libellum conspicerem, didici eum quotidie cogitationes suas in eo notare, hæcque omnes nuntiare pastoris solitum. Non solum autem illum, sed & alios quàm plures id facere ibidem prospexi. Erat enim, ut comperi, patris sancti mandatum. Et infra ad finem eiusdem tractatus de obedientia, ad eundem morem alludens, ait: Optimus ille trapezita est, qui quotidie vesperè lucrum ac detrimentum omnino computat. Quod scire manifestius non potest, nisi horis singulis in tabulis omnia denotet. Nam cum calculi singulis horis ponuntur, totius diei ratio postmodum clarius agnoscitur. Et hi quidem, defectus ac cogitationes suas in libello notabant, ut Prælato nuntiarent, nos verò non tam ut alteri renuntiemus, quàm ut nostri profectus (ad modum statim dicendum) aliquam rationem habeamus. Vfus autem huius libelli utilitatibus prædictis non caret, & nullius incommodi prætextu potest omitti. Nam in eo spirituales viri, quorum est hoc examine seipso expolire, non nisi minimos defectus exarant, quia Dei beneficio maioribus carent, & si maiores exararent, non eos litteris, sed lineis aut numeris notant, unde si libellus excideret, & in manus maleuoli cuiuspiam veniret, nihil prorsus de vita alterius posset intelligere, nisi quod est spiritualis vir, suæ conscientia exquiritam eorum habens, cuius defectus ac negligentias leues, in eo libello ad fletum & emendationem earum notare sit solitus. In quo nullam maleuolus inueniet materiam ridendi, sed de sua oscitantia erubescendi, qui maiora peccata non solum non notat, sed nec condigna pœnitentia diluere curat.

Hoc autem particulare examen & illud generale, de quo postea dicemus, est spirituale capitulum, siue locus correctionis, in quo melius & efficacius viriu-

flus corrigitur. Illud capitulum est rarius, istud frequentius: in illo interdum accusator ex odio aut passione ad accusandum fratrem incitatur; in isto conscientia accusatrix semper ex Dei amore, & perfectionis desiderio ad accusandum mouetur. In illo ex parte accusati solet interuenire iusta, aut iniusta excusatio; in isto solum humilis & deuota confessio. In illo præses aliquando ira aut indiscreto zelo feruet; in isto Christus, apud quem rei flentes procumbimus, nunquam per aliquam vel minimam notam indignationis excedit. In illo corriguntur defectus publici, in isto occultissimi, & nulli, nisi Deo, & homini, qui admittit, cogniti, emendantur, atque delentur. Illud tandem congregationes religiosæ teneant, apud quas eius viget vltis vtilis, & bonæ gubernationi conueniens; istud autem spiritualis vir intra seipsum toto corde suscipiat. Quod profectò si ab omnibus religiosis bene, ut par est, fiat, illud exterius cum magna pace transigetur, & satis pauca & leuia inueniet, quæ corrigat. Qui præest huic spirituali capitulo, Christus est, ad cuius pedes compuncti humilisque proouolumur, ut veniam de nostris negligentis impetremus. Cuius benignitatem & lenitatem semel experti, dicimus præ desiderio emendandi ab eo illud Davidis: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinget caput meum. Malumus enim ab hoc iusto & Sancto sanctorum corripì, quàm ab adulatoribus & his, qui minimè nos intus & in cute cognoscunt, delinunt. Accusator non est frater, qui fortassis nos non amat, aut non multum amat, sed propria conscientia, quæ ut seipsam, nos diligit, & nostram increpationem non minus quàm suam audire recusat. Quæ cum nos probè cognoscat, eius accusationi optime congruit illud Salomonis: Melius est à sapiente corripì, quàm stultorum adulatione decipi. Quid enim referet, si nos amici exterius defendant, si propria conscientia, quæ opera, & cogitationes, & intentiones nouit, aliquid horum interius accuset: Adstantes non sunt homines, qui aliquando ridet, aliquando despiciunt, aliquando indignantur, sed Angeli, qui pro nobis orant, & nostri compatiuntur, & miserentur. Illi interdum ita nos vrgent, ut è cœtu illorum egressi, quasi ab aliquo periculo liberati dicamus cum Ecclesiastico ad Dominum: Et in conspectu altantiù factus es mihi adiutor. Nam ita stabant, ut contra starent, & improprietij verbis impeterent. Isti nos defendunt, & protegunt, ad eò ut iusto, sacrificium spiritus contribulati pro suis erratis immolanti, conuenire possit illud eiusdem Ecclesiastici: Et circa illum corona fratrum, (id est, sanctorum Angelorum, qui licet dignitate & naturæ excellentia sint patres; at affectu amoris sunt fratres,) quasi plantatio cedri in monte Libani, sic circa illum steterunt quasi rami palmæ, & omnes filij Aaron in gloria sua. Hi, inquam, Angeli, qui viro iusto se accusanti inuisibiliter assistunt, non despiciunt illum, nec irident, sed sicut cedri, arbores fortes & proceræ protegunt, & quasi palmæ signa victoriæ ad victoriam de seipso reportandam accedunt. Locus tandem huius spiritualis capituli est proprium cor, in quo sicut in arca testamenti Dominus virgam, & legis tabulas, & vas manna recondit, id est, seueritatem ad corrigendum signatam in virga, & discretionem ad discernendum adumbratam in tabulis, & dulcedinem ex spe venia obtinendæ significatam, in illo pane cœli conficitur. In hoc igitur spirituali capitulo nos bis in die corrigamus, & citò spiritu proficiemus.

Psal. 140.

5.

Ecl. 6. 7.

Ecl. 5. 1. 1.

Ecl. 5. 0.

13. 14.

De